

รายงานการสำรวจ ทำทะเบียน และทำสำเนาดิจิทัลเอกสารโบราณ

วัดหนังราชวรวิหาร เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร

ระหว่างวันที่ 9 มีนาคม 2566

ฐานข้อมูลเอกสารโบราณภูมิภาคตะวันตกในประเทศไทย

ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)

.....

ฐานข้อมูลเอกสารโบราณภูมิภาคตะวันตกในประเทศไทยมีแผนจัดทำเว็บไซต์ฐานข้อมูลเอกสารโบราณฯ เพื่อให้บริการข้อมูลเอกสารโบราณออนไลน์ ริเริ่มมาตั้งแต่ พ.ศ.2555 และดำเนินงานเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน โดยวัตถุประสงค์การจัดทำฐานข้อมูลเอกสารโบราณภูมิภาคตะวันตกในประเทศไทยนั้น เพื่อเก็บรวบรวม ศึกษา และทำสำเนาดิจิทัลเอกสารโบราณ เพื่อเผยแพร่ทางเว็บไซต์ฐานข้อมูล เพื่อรักษาเอกสารโบราณซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่อุดมไปด้วยความรู้ทางภูมิปัญญาที่มีคุณค่าหาได้เปรียบได้ และการจะทำให้เว็บไซต์ฐานข้อมูลเอกสารโบราณภูมิภาคตะวันตกในประเทศไทยมีความเข้มแข็งนั้นจึงต้องแสวงหาข้อมูลเอกสารโบราณเพิ่มเติมอย่างสม่ำเสมอ

วันที่ 9 มีนาคม 2566 คณะทำงานฐานข้อมูลเอกสารโบราณฯ ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) ประกอบด้วย นายดอกรัก พยัคศรี (นักวิชาการ) นางสาวนิตยา เขยกลิ่น (ผู้ช่วยนักวิชาการ) นายสมศักดิ์ แก้วนุช (เจ้าหน้าที่ประสานงานวิชาการ) และนายศุภกรานต์ พุ่มพฤษ (นักผลิตสื่อ) ได้เดินทางไปยังวัดหนังราชวรวิหาร เพื่อสำรวจ ทำทะเบียนและทำสำเนาดิจิทัลเอกสารโบราณที่ทางวัดได้เก็บรักษาไว้ที่พิพิธภัณฑ์เพื่อการศึกษาวัดหนังราชวรวิหาร

วัดหนังราชวรวิหาร

“วัดหนัง” หรือ “วัดหนังราชวรวิหาร” ตามประวัติวัดนั้นสร้างเมื่อ พ.ศ.2260 หรือช่วงรัชสมัยพระเจ้าท้ายสระ สมัยก่อนแถววัดหนังอยู่เขตอำเภอบางขุนเทียน จังหวัดธนบุรี เมื่อรวมธนบุรีเข้ามาเป็นกรุงเทพฯ ฝั่งตะวันตก วัดหนังก็ย้ายเข้ามาอยู่ในเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ยิ่งปรากฏป้ายเก่าของวัดขณะที่ยังสังกัดจังหวัดธนบุรีอยู่ในพิพิธภัณฑ์ของวัด

วัดหนังเป็นวัดเก่าแก่มากในย่านนี้ และมีวัดในแถบใกล้เคียง กันอีกหลายวัดจนมีเรื่องเล่าว่า วัดในแถบนี้มีวัดสามพี่น้องคือ วัดหนัง วัดนางนอน และวัดราชโอรสารามราชวรวิหาร และที่ใกล้กันนั้นก็ยังมีวัดศาลาครินด้วย วัดนางนอนราชวรวิหารและวัดราชโอรสารามราชวรวิหารนั้นบูรณะในสมัยรัชกาลที่ 3 ซึ่งศิลปะที่ปรากฏอยู่ที่วัดนั้นส่วน

ใหญ่จะเป็นศิลปะแบบจีน ส่วนวัดหนังนี้พระราชมารดาของรัชกาลที่ 3 ทรงให้มีการบูรณะปฏิสังขรณ์วัดหนังขึ้นใหม่ แต่ให้มีความเป็นไทยผสมอยู่มากกว่าวัดนางนองและวัดราชโอรสารามฯ แต่ก็ยังมีศิลปะแบบจีนปนอยู่บ้าง¹

พิพิธภัณฑ์เพื่อการศึกษา วัดหนังราชวรวิหาร

พิพิธภัณฑ์แห่งนี้จัดตั้งขึ้นเพื่อให้ผู้เข้าชมได้ศึกษาเรียนรู้ วิถีชีวิต และประวัติความเป็นมาของพื้นที่ย่านเขตจอมทอง คิตรีเริ่มและลงมือจัดทำช่วง พ.ศ.2545 สมัยพระธรรมศีลาจารย์เป็นเจ้าอาวาส โดยมีพระครูสมุห์ไพฑูรย์สุภาทโร (ปัจจุบันลาสิกขาบทแล้ว) และบรรดาลูกศิษย์ในย่านวัดหนังช่วยกันก่อตั้งและจัดหาวัตถุจัดแสดง

คุณไพฑูรย์ สรวโยค (อดีตพระครูสมุห์ไพฑูรย์ สุภาทโร) ผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์เพื่อการศึกษาวัดหนังราชวรวิหาร เล่าให้คณะทำงานฯ ฟังว่า เอกสารโบราณเหล่านี้ ไม่ว่าจะเป็นใบลาน สมุดไทย เป็นเอกสารโบราณที่เก็บรวบรวมมาจากหลายๆ ที่ ทั้ง พระภิกษุมอบให้บ้าง หรือเอกสารโบราณถูกเก็บไว้ที่กุฏิต่างๆ ที่อยู่ภายในวัด มาเก็บรักษาไว้ในที่เดียวกันที่พิพิธภัณฑ์เพื่อการศึกษาวัดหนังราชวรวิหาร

เอกสารโบราณของวัดหนังราชวรวิหารมีทั้งตำรายา ตำราไสยศาสตร์ ตำราโหราศาสตร์ วรรณคดี และธรรมคดี ซึ่งนับเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าทางภูมิปัญญาที่ประเมินค่าไม่ได้ คณะทำงานฯ จึงได้คัดเลือกเอกสารโบราณมาทำสำเนาดิจิทัล มีการทำความสะอาดเบื้องต้น การทำทะเบียนเอกสารโบราณทีละชิ้น การกำหนดรหัสเอกสารตามรูปแบบของฐานข้อมูลเอกสารโบราณฯ สำหรับการทำสำเนาดิจิทัลเอกสารโบราณในครั้งนี้สามารถทำสำเนาดิจิทัลได้เพียงบางส่วนเท่านั้น

รายชื่อเอกสารโบราณที่ทำทะเบียนและทำสำเนาดิจิทัล ดังนี้

ที่	รหัส	ชื่อ	ประเภท	อักษร
1	BKK001-001 ²	ตำรายา	สมุดไทยดำ	ไทย, ขอมไทย
2	BKK001-002	ตำรายา	สมุดไทยดำ	ไทย
3	BKK001-003	วรรณคดี (ยังไม่ทราบชื่อเรื่อง)	สมุดไทยดำ	ไทย
4	BKK001-004	ตำรายา	สมุดไทยดำ	ไทย, ขอมไทย
5	BKK001-005	ตำรายา	สมุดไทยดำ	ไทย, ขอมไทย
6	BKK001-006	วรรณคดี (ยังไม่ทราบชื่อเรื่อง)	สมุดไทยดำ	ไทย

¹ ฐานข้อมูลพิพิธภัณฑ์ในประเทศไทย, พิพิธภัณฑ์เพื่อการศึกษา วัดหนังราชวรวิหาร, สืบค้นจาก <https://db.sac.or.th/museum/museum-detail/131>

² การให้รหัสตามแบบฐานข้อมูลเอกสารโบราณภูมิภาคตะวันตกในประเทศไทย BKK คือ กรุงเทพมหานคร, 001 คือ วัดที่ 1 ที่ได้สำรวจและทำทะเบียน คือ วัดหนังราชวรวิหาร, 001 เรื่องที่ 1 คือ ตำรายา

ที่	รหัส	ชื่อ	ประเภท	อักษร
7	BKK001-007	ตำรายา	สมุดไทยดำ	ไทย
8	BKK001-008	ตำราไสยศาสตร์	สมุดไทยดำ	ไทย, ขอมไทย
9	BKK001-009	ตำรายาเกร็ดต่างๆ	สมุดไทยดำ	ไทย, ขอมไทย
10	BKK001-010	ตำรายันต์	สมุดไทยดำ	ไทย, ขอมไทย
11	BKK001-011	ยามพระรามและตำราไสยศาสตร์	สมุดไทยขาว	ไทย, ขอมไทย
12	BKK001-012	ตำราไสยศาสตร์และตำรายา	สมุดไทยขาว	ไทย, ขอมไทย
13	BKK001-013	วรรณคดี (ยังไม่ทราบชื่อเรื่อง)	สมุดไทยขาว	ไทย
14	BKK001-014	ตำรายา	สมุดไทยขาว	ไทย
15	BKK001-015	ตำรายา	สมุดไทยขาว	ไทย, ขอมไทย
16	BKK001-016	ตำรายาและยันต์	สมุดไทยขาว	ไทย, ขอมไทย

นิสา เชยกลิ่น สรุปรายงาน
ศุภกรานต์ พุ่มพฤษย์ ถ่ายภาพ